

Planteavlen 1898.

Af Statskonsulent *K. Hansen.*

Aarets Vejrforhold vare meget ejendommelige. En Vinter, der næsten hverken bragte Sne eller Frost, gled umærkelig over i et køligt og regnfuldt Foraar, der efterfulgtes af en Sommer, hvis første Par Maaneder bragte permanent Efteraarsvejr med en hidtil næsten ukjendt Regnmængde. Naar Bornholm undtages, hørtes Sommeren igjennem næppe en eneste begrundet Klage over Tørke, medens man fik rig Erfaring for, at det ikke er ønskeligt at naa ud over en rimelig Regnmængde selv i Afgrødernes Voxetid. I Løbet af Juli Maaned bedagedes Vejret, August bragte paa et Par korte Perioder nær smukt Vejr, September gav næsten uafbrudt straalende Sommervejr, og Oktober gav kun fra Fjerdedelen til Halvdelen af denne Maanedes sædvanlige Regnmængde.

Efter den frostfrie Vinter var navnlig de mer eller mindre lerede Jorder besværlige at bearbejde i det fugtige Foraarsvejr, og mange Steder naaede Jorden egentlig ingensinde at blive rigtig »bekvem«. Nogenlunde rettidig paabegyndtes Foraarsarbejdet, men det blev idelig afbrudt af Regnvejr. Det vedblev at trække ud, før man var i Stand til at kunne saa. Ved Midten af April Maaned var der endnu saa godt som intet saaet. Maanedens sidste Trediedel bragte noget stadigere Vejr, og en stor Del toradet Byg, Havre og Staldfoder lykkedes det da at faa i Jorden; men Saaningen heraf fortsattes ind i Maj,

Rodfrugter og sexradet Byg vedblev man at saa omtrent hele Maj Maaned igjennem, og paa Egne med flade, udrænede Lerjorder, som f. Ex. Kjøbenhavns Amt endnu har rigeligt at opvise af, blev talrige Marker først besaaet ind i Juni Maaned, og ikke faa Marker blev overhovedet ikke besaaet.

Gjennemgaaende faldt Saatiden saaledes fra 2 til 4 Uger senere end normalt. I den kolde, vanddrukne, af Regnen sammenpidskede Jord foregik Spiringen derhos ofte baade langsomt og mer eller mindre mangelfuldt. Fra Foraaret af var der saaledes just ikke de lysteste Høstudsigter. Med meget blandede Følelser modtog man i Juni Maaned en Regnmængde, der mange Steder gik langt op over det dobbelte af det for denne Maaned normale. Da Temperaturen derhos holdt sig temmelig lav, kunde man med temmelig stor Sikkerhed forudse en meget sildig Høst. Udsigterne i denne Henseende bedredes ikke i Juli, der vel gav en meget begrænset Regnmængde, men som var ganske usædvanlig kold — gjennemsnitlig mere end 2 Grader under Maanedens Normaltemperatur — og derhos den mest stormfulde Juli i de sidste 25 Aar.

Trods alle Gjenvordigheder voxede de fleste Afgrøder stærkt til — Vidnesbyrd om, hvilken dominerende Indflydelse Fugtigheden øver paa Vegetationen —, og ved August Maanedes Indtræden stod der paa næsten alle høje, sunde Agerjorder særdeles fyldige Kornafgrøder. Men med Høsten havde det endnu lange Udsigter, Vaarsæden var endnu som oftest ganske grøn, og ogsaa Vintersæden holdt sig meget langt tilbage. Som Foraarsarbejdet blev da ogsaa Høsttiden gennemgaaende forrykket 2—4 Uger, men takket være September Maanedes fortrinlige Høstvejr, gik Arbejdet i Betragtning af den stærkt fremrykkede Tid hurtig og let fra Haanden, og Afgrøderne kom, hvor man ikke forhastede sig i unødigt Grad, i Hus i fortrinlig Stand.

Som Helhed kan det da siges, at Aaret bragte et Høstudbytte, der med Hensyn til Mængde gaar adskilligt

op over en Middelhøst, hvorom den usædvanlige Mængde Stakke ved Gaardene hele Landet over ogsaa bærer Vidne, og som for Kvalitetens Vedkommende vistnok er i Nærheden af et Middelaar.

De enkelte Afgrøder forholdt sig imidlertid meget forskjelligt. Vintersæden blev lagt under gunstige Forhold, udviklede sig kraftigt i det milde Efteraarsvejr, og dens Væxt var saa godt som ikke afbrudt i Vinterens Løb. Det kølige Foraar satte heldigvis en Dæmper paa dens Væxt, som ellers vilde være bleven altfor stærk — den blev endda meget frodig. Rugens Dræning forløb under nogenlunde gunstige Forhold, og den blev jævnt godt kjærnesat. Juli Maanedes stærke Blæst sled imidlertid Avner og Stak af den i en ganske usædvanlig Grad, og Følgen heraf blev, at Kjærnen baade naaede en mindre god Udvikling og blev meget spildsom under Høsten. Paa de bedre Jorder gik den tilmed temmelig stærkt i Leje. Hvor den stod op og var nogenlunde tidlig moden, slog Stormene først i August en Del Kjærne af. Resultatet blev, at den gennemgaaende fyldte stærkt i Laden men foldede adskilligt mindre, end man havde ventet. Bedst lykkedes den paa Fyen og i en Del af det østlige Jylland, mindst tilfredsstillende i det nordvestlige Jylland.

Hveden tegnede i Forsommeren meget lovende, og endnu ved Høsten ventede man gode Fold; disse svarede imidlertid langt fra til Forventningerne. Hvor man i Hvedegnene havde ventet 20—24 Fold, maatte man mange Steder tage til Takke med 14—16—18, hvorhos Kjærnen kun naaede en middelmaadig Udvikling. Aarsagen til dette utilfredsstillende Udfald er vistnok for en væsentlig Del at søge deri, at Hveden paa Grund af den yppige Væxt og de idelige Regnskyl gik usædvanlig stærkt i Leje, saa at Ukrudtet mange Steder saaes at voxte op igjennem dem; men den meget lave Temperatur i Juli Maaned — Kjærnedannelsesperioden — virkede utvivlsomt følelig i samme Retning. Bedst lykkedes den paa Bornholm, nogle Strøg i Østjylland samt enkelte Egne i det øvrige Jylland, hvor Hvededyrkingen er uden Be-

tydning; mest skuffedes Forventningerne paa de sydlige Øers gode Hvedejorder.

Bragte Vintersæden saaledes megen Skuffelse, blev Vaarsædhøsten som Helhed bedre end man i Foraaret og Sommeren turde vente. Kun paa en Del lave, kolde eller udrænedede Jorder blev Afgrøderne meget tarvelige. Bygget stod ganske vist paa en Del Marker for tyndt paa Grund af Vanskeligheder ved Saaningen og Dækningen; endvidere led det paa de gode Jorder endel ved at gaa stærkt i Leje; og endelig slog Stormen i Slutningen af August betydelige Mængder af — paa Samsø, Vestsjælland o. fl. St. tabte enkelte Gaarde flere Tusinde Kr. hver paa denne Konto —; men i det Hele taget blev Landets Byghøst meget tilfredsstillende baade med Hensyn til Fyld og Fold, ligesom Kvaliteten blev, om end ikke fin, saa dog over Forventning.

Havren blev Aarets bedste Kornafgrøde, og Sommeren 1898 kan med Føje karakteriseres som en »Havresommer«. Selv paa kolde og vaade Jorder kom den de fleste Steder med, idet den der var sent nok paa Veje til at nyde godt af Eftersommerens Varme, og paa god, sund Agerjord viste det sig i Aar, at selv om Jorden er mager og udpint, bliver der dog en god Havreaafgrøde, naar der bare er Fugtighed nok. Og i Vegetationstiden taaler denne Kornart som bekjendt mere Modgang, navnlig i Form af Regn, Storm og Kulde, end de øvrige. Navnlig havde Jylland — den mest havredyrkende Landsdel — en usædvanlig rig Havrehøst, en Omstændighed, der vejer stærkt til ved Opgjørelsen af Værdien af Landets Høst. — Blandsæd gav ligeledes en meget rig Høst.

Var Aaret et Havreaar, da var det ikke mindre et Græs- og Hø-Aar. Som man kunde vente, voxede Kløver og Græs meget stærkt til, og Afgrøden af Agerhø var meget rigelig. Hvor man var tidlig paa Veje med at slaa, led Høet dog kjendelig Skade; men hvor Slætten faldt til sædvanlig Tid, lykkedes det at faa Høet godt indbjerget. Som Helhed synes Høhøsten at have været rigest og

bedst i Jylland. Herfra maa dog undtages de store og frugtbare Engstrækninger ved Skjern Aa, hvor der gik store Værdier tabt paa Grund af Oversvømmelser. Forhaabentlig maa dette Aars store Tab have manet Egnens Beboere og Autoriteterne til at se bort fra Smaating og gjøre et energisk Skridt til at faa tilvejebragt en tilfredsstillende Ordning af de yderst uheldige Vandforhold, der ere tilstede paa disse store, af Naturen saa værdifulde Engstrækninger, der er det bærende for hele Landbruget i den paagjældende Egn.

Rodfrugterne er det mørke Punkt i Planteavlens i 1898. Ganske særlig gjælder dette for Øernes vigtigste Rodfrugter, Sukker- og Runkelroer. Dette er jo i og for sig kun hvad man maatte vente. Hvor der var saaet tidligt, fremkom der som Følge af det kolde Vejr under og kort efter Spiringen mange Steder en uforholdsmæssig Mængde Stokløbere. Medens Tabet ved Stokløbere som oftest er mindre end et flygtigt Blik hen over Marken lader formode, var det i Aar meget føleligt, idet ikke sjældent 10—20 pCt. vare gaaede i Stok. I en saadan Sommer har man god Lejlighed til at faa Tilbøjeligheden til Stokløbning trængt tilbage, idet man maa antage, at denne Tilbøjelighed har givet sig Udslag hos Flertallet af de Individier, hos hvilke den findes. Man maa i Henhold hertil vente, at det Frø, der avles efter de i Aar med Omhu udvalgte, tidligt saaede Roer, altsaa de med saadant Frø i Foraaret 1900 besaaede Marker, vil give forholdsvis faa Stokroer. Iøvrigt viste det sig tydeligt i Aar, at vi har hjemlige Stammer af Runkelroer, hos hvilke Tilbøjeligheden til at løbe i Stok er saa godt som ganske udryddet. — Dernæst var der i Aar en ualmindelig tynd Plantebestand paa Roemarkerne. Tabet ved Spring i Rækkerne maa vistnok siges som Regel at være betydelig større end Tabet ved Stokløbere og hidrører som oftest i første Linie fra en altfor sparsom Udsæd. Med Nutidens lave Roefrøpriser er det en yderst daarlig Økonomi at nøjes med en Udsædsmængde af 8—10—12 Pd. Runkelroefrø pr. Td. Ld., et Forhold der endnu altfor ofte træffes. Og de uheldige

Følger af denne Praxis træder netop stærkest frem under saadanne Spiringsforhold, som var tilstede afvigte Foraar, da Roejorden vanskelig kunde faaes saa bekvem som ønskelig, og da den efter Saaningen som Regel blev mer eller mindre sammenslemmet og skorpet. Men den Skorpe, som en enlig Spire ikke formaar at gennembryde men bukker under for, brydes selvfølgelig lettere, hvor to eller flere Spirer i Fællesskab stemmer Skuldrene imod. Bestemte Optællinger sidste Foraar bekræftede da ogsaa til fulde, at jo tykkere der var saaet, desto flere Procent af Frøet spirede. Ved den stærke Udsæd viste det sig dernæst, at langt færre Procent af de fremspirede Planter bagefter gik til Grunde, end hvor Udsæden var tynd. En enkelt, isoleret Spire maa nemlig, ofte ved Anvendelse af sine sidste Kræfter, møjsommeligt bore sig op igjennem den faste Skorpe og staar da, hvis det lykkes den at komme igjennem, som indstøbt i et fast Panser, der efterhaanden som Planten voxer, øver et stærkere og stærkere Tryk paa den og ofte ender med at tage Livet af den, medens flere Spirer i Forening formaa at løfte Skorpen op og staar da, beskyttede af denne, med løs Jord omkring sig. En anden Sag er, at visse Snyltesvampe, der angribe Roerne i Spiringstiden, vistnok griber desto stærkere om sig, jo tættere Planterne staa; men herimod kan man som bekjendt nogenlunde sikre sig ved Præparation af Frøet. — Og endelig voxede Roerne i det hele meget svagt til, saaledes at de sluttelig kun opnaede en forholdsvis ringe Størrelse, vel væsentlig fordi Temperaturen var for lav. Det viste sig dog som sædvanlig, at jo bedre Gødningskraft Roejorden var i, desto bedre formaaede Roerne at overvinde Vanskelighederne, og paa særlig velgødede Marker kunde man træffe meget smukke Roeafgrøder. — Gulerødder, Turnips og Kaalrabi lykkedes noget bedre, saaledes at Jylland gjennemgaaende havde en noget bedre Rodfrugtavl end Øerne; i mange Egne af Jylland naaede denne Afgrøde endog op til en god Middelhøst.

Kartoflerne gav ligeledes en meget knap Afgrøde,

ogsaa fortrinsvis paa Øerne, særlig paa Sjælland. Der medgik paa Grund af den lave Jordvarme en uforholdsmæssig lang Tid til Spiringen, og ikke faa Steder traf man en kjendelig Mængde Spring i Rækkerne. I Voxetiden generedes de kjendelig af, at Jorden var for fast omkring dem. Hertil kom, at den almindelige Kartoffelsyge indfandt sig meget tidligt og ødelagde Bladene saaledes, at de ikke kunde drage synderlig Fordel af Eftersommerens milde Vejrlig. Naar der trods stærke Sygdomsangreb paa Bladene kun viste sig ubetydelig Sygdom i Knoldene, hænger dette utvivlsomt sammen med, at Eftersommeren ikke bragte megen Regn og navnlig ingen stærke Regnskyl. Iøvrigt viste det sig som sædvanlig, at jo omhyggeligere Hypningen var udført, desto mindre Sygdom fandtes i Knoldene. Det viste sig endvidere meget tydeligt, at jo stærkere Læggekartoflerne vare spirede ved Lægningen, desto hurtigere kom de op, desto kraftigere udviklede de sig, og desto større Afgrøde gav de.

Af de øvrige, mere underordnede Afgrøder groede Ærterne stærkt til, modnedes ganske godt, om end sent, men foldede kun tarveligt. Hestebønner gav gode Afgrøder, men led dog kjendeligt af den stærke Blæst. Boghveden mislykkedes næsten fuldstændig paa Grund af Kulde, Regn og Blæst. Af samme Grund mislykkedes Tobak, og Humle og Kommen gav ogsaa kun smaa Afgrøder, medens Raps, som der synes at være nogen Tilbøjelighed til atter at prøve, gav jævnt gode Fold, hvor Frøet ikke blev slaet af i Stormen. Af Rodfrugtfrø, navnlig Runkelroefrø, høstede kun smaa Afgrøder af tarveligt Udseende, medens der paa sine Steder høstede ganske gode Afgrøder af Græsfrø.

Der var i afvigte Sommer god Lejlighed til at gjøre Erfaringer med Hensyn til de forskjellige Kornsorters større eller mindre Stivstraethed og andre Egenskaber. For Hvedens Vedkommende haves der jo nu til Dags kun paa faa Steder noget til Sammenligning med Square-head; men denne selv viste sig paa en

Mængde Marker — som alt anført — kun i Besiddelse af lidt af den Stivstraaethed, som den ellers berømmes saa stærkt for. Det maa vistnok siges, at en stor Del af den her i Landet dyrkede Square-head Hvede er saa stærkt i Begreb med at degenerere baade med Hensyn til Stivstraaethed, Axform og Ydeevne, og i mange Tilfælde derhos saa blandet, dels med andre Hvedesorter, dels med Rug, at det er paa høje Tid at forny den, enten ved Anskaffelse af Saasæd, tilvejebragt ved Udvalg eller ved selv at foretage omhyggeligt Udvalg af Planter og Ax. At et saadant Udvalgsarbejde kan bære gode Frugter og være en virksom Modvægt mod Square-head Hvedens Tilbøjelighed til at udvikle sig i Retning af den gamle danske Hvede, har jo navnlig Erh. Frederiksens Arbejde paa dette Omraade godtgjort herhjemme. Det er iøvrigt paafaldende, hvor yderst faa professionelle Sædopdrættere eller blot Sædekornproducenter vi har her i Landet, sammenlignet med vore Nabolande næsten til alle Sider, og sammenlignet med den Stab af dygtige Kvæg-, Heste- og Svineopdrættere, vi nu har — en Kjendsgerning, der paa sin Vis taler tydeligt om, hvor lavt et Standpunkt vort Landbrug endnu befinder sig paa med Hensyn til Planteavl. For Rugens Vedkommende har de faa, der endnu dyrker Schlanstedter-Rug, havt fornyet Lejlighed til at gjøre Erfaringer om denne Sorts store Eyne til at holde sig oppe; men trods dette har man dog næsten overalt, hvor man har haft Lejlighed til at gjøre Sammenligning, foretrukket Bretagnerugen, der, selv om den aabenbart ikke er visse andre Sorter væsentlig overlegen, synes at have slaaet særdeles godt an, vel nærmest fordi den synes at have en sjælden Evne til at passe for alle Forhold. Om Provsti- og Kampinerugen lyder der i Aar talrige Klager over Blødstraaethed. Iøvrigt er jo Grænserne mellem de forskjellige »Sorter« af Rug som bekjendt meget vage. Det er dog i denne Forbindelse ikke uden Interesse at lægge Mærke til, at en af de faa karakteristiske Rugsorter, nemlig Schlanstedter-Rugen, endnu, efter i en længere Aarrække at have været

dyrket paa et Sted med andre Sorter som Naboer, viser sig i Besiddelse af de samme, baade gode og daarlige Egenskaber, som den havde ved Indførelsen; har disse end ikke holdt sig uforandret, saa tyder denne Omstændighed med flere andre dog paa, at Rugens Sortsejendommeligheder, hvor saadanne overhovedet findes, ikke udviskes saa hurtigt, som man gjerne er tilbøjelig til at tro, og Arbejdet paa Forbedring af Rugsorter bliver her-efter ikke saa haabløst, som man maaske ellers maatte vente. I samme Forbindelse turde der være Anledning til paany at minde om, at vort Land frembyder saa talrige og saa let tilgængelige isolerede »Avlscentre« for Rug, som ikke noget andet rugdyrkende Land i Verden; det kunde være paa Tide at drage yderligere Fordel af denne Omstændighed; det er som bekjendt netop et saadant »Avlscentrum«, Lehns greve Danne skjold-Samsø har skabt for Bretagne-Rugens Vedkommende, og som det skyldes, at denne værdifulde Sort vedblivende kan have i sin typiske Skikkelse.

Til sikrere Orientering med Hensyn til, hvilke Byg-sorter man rettelig skal vælge til Dyrkning, kan Aaret næppe siges at have ydet væsentlige nye Bidrag, og den hidtidige Uklarhed og Usikkerhed paa dette Omraade er fremdeles til Stede. Med Hensyn til Stivstraaethed har de bredaxede, oprette (*erectum*-) Sorter, Imperial- og Goldthorpe-Byg, hvortil slutter sig Erh. Frederiksens Krydsningsbyg, i Aar vist sig de smalaxede, nikkende Sorter (Prentice og Chevalier m. fl.) afgjort overlegen. Den førstnævnte Gruppe har dernæst vistnok i Ydeevne nærmet sig den sidste mere end i tidligere Aar; navnlig synes Goldthorpe-Bygget adskillige Steder at have foldet tilfredsstillende, og om Krydsningsbygget foreligger der fra en Del Landmænd gunstige Vidnesbyrd. Ved Dyrkningsforsøgene har Prentice dog som sædvanlig givet 3—4 Cent. Kjerne mere pr. Td. Ld. end Goldthorpe, medens denne sidste — ligeledes efter Sædvane — har overgaaet hin med 4—5 Points ved Kvalitetsbedømmelsen og indbragt indtil over 1 Kr. mere pr. Centner. Den eneste

Bygsort, der i Aar har vundet Terræn i nævneværdig Grad, er Prenticebygget, om hvilket Udtalelserne som sædvanlig ere meget rosende, naar bortses fra Kvalitetsspørgsmaalet. Svaløfs Prinsesse-Byg (en Pedigree-Stamme af Prentice-Byg) har været prøvet i Maltbygforsøgene og synes at stille sig som almindeligt Prentice-Byg, som den mærkelig nok heller ikke synes at have overgaaet i Kvalitet. — For de Egne, der hovedsagelig dyrke Byg til Foder- og Mølleribrug, synes Spørgsmaalet om den fordelagtigste Bygsort med stedse større Sikkerhed at maatte besvares med: Prentice-Byg; for de udprægede Maltbygegne er man derimod betydeligt længere fra et fyldestgørende Svar. Det er forsaavidt meget heldigt, at der stadig arbejdes videre med usvækket Dygtighed og Energi paa Løsningen af det vanskelige specielle Maltbygspørgsmas, og man maa ønske, at Bestræbelserne for dettes Løsning maa fortsættes og hellere udvides til at omfatte flere Faktorer end indskrænkes.

Hvad Havren angaar, har de hinanden meget nær staaende Stammer, Beseler, Grenaa, Førsløv o. l. vundet forøget Udbredelse, i Vest- og Midtjylland væsentlig paa Bekostning af den gamle graa Havre. Denne sidste har i Aar vist sig temmelig uheldig, idet dens bekjendte Blødstraaethed har givet Anledning til, at den paa lavere Jorder er gaaet stærkt i Leje; i tørre Somre og paa tørre Sandjorder har den muligen nogen Berettigelse; men særlig paa alle lavere Jorder er det vistnok uøkonomisk at dyrke en saa blødstraaet, sildig og for Rust saa let modtagelig Havresort som denne. Der er gjort gunstige Erfaringer angaaende Ligowohavren, der har holdt sig godt oppe, modnet forholdsvis tidligt og givet en vægtig Kjærne og smuk, temmelig rustfri Halm. — Ved Indkjøb af nyere Kornsorter maa man imidlertid søge at skaffe sig fuld Sikkerhed for, at man virkelig faar det, man ønsker. Erfaring viser nemlig, at dette ingenlunde altid er Tilfældet, men at der foregaar ikke faa Fejltagelser og Misforstaaelser i denne Retning. — Der kunde i øvrigt være Anledning til at udvide denne Paamindelse til ogsaa at om-

fatte Kløver- og Græsfrø, idet der endnu ikke sjældent sælges Frøsorter under fejlagtige Navne.

Arbejdet i Marken faldt gennemgaaende besværligt. Navnlig var dette Tilfældet med Foraarsarbejdet. I Roemarkerne besværliggjorde det vaade Vejr Renholdelsen i høj Grad, idet det løsnede Ukrudt atter fæstede Rødder, og Roearbejdet blev, særlig i Betragtning af de smaa Afgrøder, dyrt. Alt i alt staa Roerne i Aar Landmanden i en meget høj Produktionspris. Mejningen af Kornet var paa Grund af Lejesæd besværlig, idet man i stor Udstrækning maatte lade Maskinerne staa hjemme og bruge Leen. I det gode Septembervejr forløb derimod Indbjergningen forholdsvis let og hurtig.

Høsttiden indtraadte, som ovenfor omtalt, meget sent. Dette fremgaar nærmere af omstaaende Tabel I, der viser, at Kornhøsten gennemgaaende faldt ca. 14 Dage senere end i 1897 og 3 Uger senere end i 1896. Tabellen udviser iøvrigt det sædvanlige Forhold, at Høsten indtræder senere og strækker sig over et betydeligt længere Tidsrum i største Delen af Jylland end paa Øerne.

Som omstaaende Oversigtstabel II viser, synes der i det forløbne Aar at være foregaaet ikke ubetydelige Forskydninger med Hensyn til Arealets Benyttelse. Til Forstaaelse af Tabellen skal det bemærkes, at der i det til et stort Antal Landmænd udsendte Skema er spurgt, hvorvidt Arealet med de respektive Afgrøder i 1898 formenes at være forøget eller formindsket eller har holdt sig uforandret paa Meddelerens Egn. Tallene paa Tabellen angiver da Antallet af Besvarelser i de forskellige Landsdele og for de anførte Afgrøder. Som det ses, har der som Helhed været kjendelig Tilbøjelighed til at udvide Hvedearealerne, ganske særlig paa Sjælland; Aarsagen er selvfølgelig væsentlig at søge i forrige Aars forholdsvis gode Hvedepriser, som dog næppe andre høstede nogen betydelig Fordel af end de, der solgte Afgrøden paa et meget tidligt Tidspunkt. I ikke faa Tilfælde har man dog ikke ladet sig paavirke af den kortvarige Prisstigning, men fortsat med tidligere Aars

TABEL I.

Høsttidens Begyndelse og Varighed i 1898.

Efter Opgivelser fra 133 forskellige Egne.

Landsdel.	Rug- høsten.		Hvede- høsten.		Byg- høsten.		Havre- høsten.		Høhøsten paa Ager.		Eng.		Bog- hvede- høsten.		Ærte- høsten.		Dage.
	beg.	sl.	beg.	sl.	beg.	sl.	beg.	sl.	beg.	sl.	beg.	sl.	beg.	sl.	beg.	sl.	
Nordjylland	10/8	25/8	—	—	23/8	12/9	5/9	29/9	24/6	13/7	11/7	6/8	—	—	26/8	8/9	51
Vestjylland	11/8	21/8	5/8	8/9	25/8	11/9	30/8	23/9	20/6	9/7	5/7	1/8	3/9	16/9	—	—	44
Midtjylland	6/8	18/8	22/8	27/8	23/8	11/9	31/8	26/9	24/6	10/7	9/7	30/7	3/9	14/9	31/8	12/9	52
Østjylland	9/8	21/8	21/8	2/9	20/8	13/9	29/8	19/9	21/6	11/7	5/7	27/7	—	—	3/9	13/9	42
Fyen, Langeland, Fjro	11/8	20/8	21/8	3/9	20/8	12/9	31/8	16/9	23/6	16/7	6/7	28/7	—	—	5/9	15/9	37
Sjælland, Samso	12/8	22/8	21/8	2/9	24/8	11/9	30/8	18/9	20/6	18/7	12/7	1/8	—	—	11/9	25/9	38
Lolland, Falster, Moen	11/8	19/8	18/8	29/8	26/8	12/9	27/8	13/9	24/6	20/7	4/7	2/8	—	—	27/8	9/9	34
Bornholm	16/8	26/8	22/8	4/9	30/8	15/9	4/9	18/9	29/6	10/7	11/7	25/7	—	—	30/8	10/9	34
Hele Landet	11/8	21/8	21/8	2/9	26/8	12/9	31/8	20/9	23/6	13/7	8/7	30/7	3/9	15/9	1/9	13/9	41

*) For de 4 Kornarter (Rug, Hvede, Byg og Havre).

TABEL II.

Forskydninger i Arealets Benyttelse 1898.

Afgrode.		Nordjylland.	Vestjylland.	Midtjylland.	Østjylland.	Fyen, Lange- land og Ærø.	Sjælland og Samsø.	Lolland, Fal- ster, Moen.	Bornholm.	Hele Landet.
Hvede	udvidet . . .	1	1	»	3	1	14	2	1	23
	uforandret .	5	1	4	13	13	9	7	1	53
	indskrænket	1	3	1	2	4	3	»	»	14
Rug	udvidet . . .	1	»	1	3	2	1	»	»	8
	uforandret .	8	11	11	9	15	12	6	1	73
	indskrænket	3	3	5	7	1	13	3	1	36
Byg	udvidet . . .	»	1	1	»	1	2	2	»	7
	uforandret .	8	6	10	11	14	20	6	2	77
	indskrænket	2	7	5	7	3	3	»	»	27
Havre	udvidet . . .	2	4	9	3	2	7	»	»	27
	uforandret .	8	9	6	14	12	21	9	1	80
	indskrænket	1	»	3	2	3	»	»	1	10
Blandsæd	udvidet . . .	3	9	10	9	8	11	»	2	52
	uforandret .	8	3	7	9	9	13	7	»	56
	indskrænket	»	3	1	1	2	3	2	»	12
Staldfø- der	udvidet . . .	4	11	9	13	10	21	6	»	74
	uforandret .	6	3	6	5	8	5	3	2	38
	indskrænket	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Ærter	udvidet . . .	1	2	2	2	»	3	»	»	10
	uforandret .	5	7	9	11	8	12	5	1	58
	indskrænket	3	1	5	4	8	9	4	1	35
Rodfrug- ter	udvidet . . .	11	14	16	19	17	17	6	1	101
	uforandret .	1	»	2	2	2	8	2	1	18
	indskrænket	1	»	1	»	»	2	1	»	5
Kartofler	udvidet . . .	1	4	9	3	5	1	»	»	23
	uforandret .	9	9	7	16	13	23	8	2	87
	indskrænket	1	1	»	1	»	4	1	»	8
Græsfrø	udvidet . . .	1	1	2	1	2	2	»	1	10
	uforandret .	8	6	6	14	9	19	7	1	70
	indskrænket	1	2	1	3	5	4	2	»	18
Rodfrugt- frø	udvidet . . .	2	2	3	»	7	4	»	»	18
	uforandret .	7	5	6	16	6	16	7	1	64
	indskrænket	»	1	»	1	3	3	2	1	11

Indskrænkning. I omtrent tilsvarende eller noget højere Grad er Rugarealet bleven formindsket, og kun i meget ringe Udstrækning har man fundet Anledning til at besaa større Arealer med Rug. I Bygarealet synes der at have fundet en anelig Formindskelse Sted, og saa godt som kun i de særlig gode Bygegne har der kunnet spores lidt Tilbøjelighed til Udvidelse heraf. Indskrænkningen i Bygdyrkingen falder fortrinsvis paa Jylland, og ganske særlig for denne Landsdels Vedkommende, hvor der jo kun paa meget begrænsede Omraader avles fint Salgsbyg, er denne Udviklingsretning sikkert rigtig. Der er nemlig ikke Tvivl om, at af alle Foderafgrøder er Bygget den, der leverer det mindste Antal Foderenheder i Forhold til Produktionsomkostningerne, at det altsaa er den dyreste af alle Foderafgrøder. I Virkeligheden maa vistnok de fleste udenfor de udprægede Maltbygegne blive Svar skyldig paa Spørgsmaalet, hvorfor de endnu vedbliver at besaa 1 à 2 Skifter med Byg, der ofte kun giver dem 10—12—14 Fold der, hvor Blandsæd eller Havre vilde give 4—6—8 Fold mere — naar da ikke særlige Forhold, saasom Nematodeangreb, tvinger til at indskrænke Havrearealet. Det er antagelig denne Erkjendelse i For- ening med de senere Aars særlige Usikkerhed i Bygavlen, der foranlediger en betimelig Reduktion af denne. I Overensstemmelse hermed ses der at være Tilbøjelighed til en stærk Udvidelse af Arealerne med Havre og navnlig med Blandsæd. For Staldfoderets Vedkommende lyder Meddelelserne fra ikke mindre end 74 Egne, fordelt over hele Landet, paa Udvidelse; kun i det halve Antal Tilfælde har man haft Indtryk af Stilstand, og ikke en eneste Meddeler mener at have sporet Tilbagegang i Staldfoderarealerne. Dette maa vistnok siges at være en baade tidssvarende og glædelig Udviklingsretning. En anden Sag er, om de benyttede Staldfoderblandinger og -planter ere i samme Grad tilfredsstillende, hvilket vistnok næppe kan siges at være Tilfældet. Som bekjendt er en Blanding af Vikker og Havre det aldeles overvejende Staldfoder. Erfaring har vel dikteret et nogenlunde

passende Blandingsforhold. Derimod tages der som Regel ikke Hensyn til den Kjendsgjærning, at forskellige Havresorter kunne have en ret forskjellig Grønfoderværdi, bl. a. med Hensyn til Tidlighed, et Forhold som afdøde Statskonsulent P. Nielsen for en Række Aar siden har henledet Opmærksomheden paa. Det er dernæst en Kjendsgjærning, at de Fodervikker, der almindelig dyrkes, er en Blanding af talrige Former, hvoraf nogle yde en adskillige Gange større Fodermasse end andre; rendyrkede Typer heraf foreligge dog næppe endnu i nævneværdig Mængde. Det er endvidere vistnok et stort Spørgsmaal, om det er med Rette, at Vikkerne næsten er den eneste dyrkede Staldfoder-Bælgplante, og om de ikke snarere har faaet en alfor stor og ensidig Udbredelse. Sikkert er det, at adskillige Ærtesorter paa mange — om ikke paa de fleste — Lokalteter kan yde en betydelig større Grønfodermasse end Vikkerne og derhos vistnok afgiver et for Dyrene mere tiltalende Foder. Hvilken af de to Plantearter, der afgiver det bedste Grønfoder med Hensyn til Dyrene og disse Produkter, kan kun sammenlignende Fodringsforsøg med Sikkerhed afgjøre. I Aar har der i øvrigt ligesom tidligere kunnet spores nogen Tilbøjelighed til at benytte en Del Ærter i Staldfoderblandingen. Det bliver dog her af afgjørende Betydning at vælge de for Øjemedet mest tjenlige Ærtesorter. Uheldigvis foreligger der i Handelen kun meget begrænsede Mængder af gode Grønfodervæxter. Overhovedet har man i alt for ringe Udstrækning fast Bund under Fødderne med Hensyn til hele Staldfoderspørgsmaalets forskjellige Sider. Efterhaanden som dette vigtige Spørgsmaal vinder i Aktualitet, vil der forhaabentlig blive sat fornøden Kraft ind paa at faa det klaret, ligesom der ventelig ogsaa, efterhaanden som der bliver Brug derfor og Efterspørgsel derefter, vil blive tilvejebragt tilfredsstillende Plantemateriale.

Tallene for Rodfrugtdyrkningens Udvidelse frembyder ligeledes stor Interesse. Selvfølgelig maa der kun tillægges det indsamlede Materiale en begrænset Værdi,

da Tilfældigheder i Følge Sagens Natur her kan øve ikke ringe Indflydelse. Men naar 100 Landmænd, jævnt fordelt over hele Landet, hver fra sin Egn meddeler, at Roearalet er udvidet, i mange Tilfælde med forstærkede Tilføjelser, medens kun 5 mener at have kunnet spore Indskrænkning, og kun 18 mener, at Forholdet er uforandret fra forrige Aar, da er dette aabenbart ikke en Tilfældighed, men et talende Vidnesbyrd om den stærke Fremgang, der finder Sted i Retning af Roedyrkning. Og en saadan Fremgang finder næppe Sted, og de voxende Vanskeligheder ved at faa Arbejdet udført bliver sikkert ikke overvundne uden i sikker Erkjendelse af, at det betaler sig at dyrke Roer i stor Udstrækning. Vel kan man nu og da høre en enkelt isoleret Stemme hæve sig imod Roedyrkingen; men en saadan Stemme virker heldigvis kun som en Røst i Ørkenen. Men jo mere Roedyrkingen nærmer sig til at indtage sin berettigede og tidssvarende Plads i vort Agerbrug, desto mere gjælder det selvfølgelig om at drage alle tilgængelige Fordele deraf og drive denne Produktion til den størst mulige Fuldkommenhed. Og det lader sig desværre ikke nægte, at vi i den Henseende endnu ere meget langt fra Idealet. Vi importere endnu af gammel Vane anseelige Partier Roefrø fra Skotland, Tyskland og Frankrig, der vitterlig i Produktionsevne staar langt tilbage for dygtige hjemlige Opdrætteres og Frøavlernes Produktioner, som i mange Tilfælde faa Lov at ligge usolgt paa Loftet fra Aar til Aar. Vi er endnu langt fra i tilstrækkelig Grad kommen til Erkjendelse af, at Roemarken forlods maa have sin rigelige Andel af Møddingen, og at det er Roejorden, der maa have den omhyggeligste Behandling fra først til sidst. Vi ser endnu smaaligt paa nogle faa Pund Roefrø mere pr. Td. Ld. uden at betænke, hvad en saadan Sparsommelighed koster. Det er endnu ikke gaaet tilstrækkelig klart op for Landmandens Bevidsthed, at Roemarken er det Led i hele Bedriften, der mindst taaler Forsømmelse, og som rigeligst lønner rigtig og rettidig Pleje. Vi har overhovedet endnu paa Foderroedyrknin-

gens Omraade meget at lære af Sukkerroedyrkerne; og Fremgangen med Hensyn til Roedyrkningens Praxis synes desværre ikke helt at holde Skridt med Roearalernes Udvidelse. — Med Hensyn til de enkelte Rodfrugter, synes Guleroddyrkingen gennemgaaende at være i Tilbagegang; i Jylland breder Rutabagerne sig stadig paa Turnipsens Bekostning. Mange Steder i Jylland synes iøvrigt baade Turnips- og Rutabagedyrkingen at være truet paa Grund af den ødelæggende Kaalbraksvamps stigende Udbredelse. Til Gjengjæld breder Runkelroedyrkingen sig, selv i det nordlige og vestlige Jylland, og det ser ud til, at man maa gjøre sig fortrolig med den Tanke, at Øerne ikke længere har Eneret paa Runkelroedyrking, men at de Forsøg, som »Forening til Kulturplanternes Forbedring« i sin Tid paabegyndte under Redaktør Helwegs Ledelse, skal resultere i Dyrkning af Runkelroer over større Strækninger i Jylland. Der er særlig Grund til at fortsætte Forsøgene hermed paa et Tidspunkt, da den ovennævnte ondartede Sygdom truer de korsblomstrede Rodfrugter.

I flere Egne, fortrinsvis i Jylland, har ligeledes Kartoflerne erobret forøget Terræn, ligesom de nyere og bedre Kartoffelsorter har vundet forøget Udbredelse. — Græsfrøavlens er paa Grund af de lave Priser og den store Tilbøjelighed til at købe saakaldet »billigt« Frø snarere indskrænket end udvidet, medens Roefrøavlens nærmest synes at være udvidet noget.

For Ukrudtets Ødelæggelse var Sommeren ikke gunstig. I det regnfulde Vejr vedblev Rodukrudtet, navnlig »Kvikken«, at voxte, efter at det ved Harvning var trukket ovenpaa. Frøukrudtets Spiring forløb saaa langsomt, at man heller ikke var i Stand til at faa dette ødelagt i tilfredsstillende Mængde. Den sent indtrædende Høst medførte, at der kun blev skrællepløjet i meget ringe Udstrækning. Som foran nævnt var det derhos særlig vanskeligt at holde Roemarkerne rene. I den milde Vinter havde en Mængde Ukrudt i Vintersæd- og Udlægsmarkerne holdt sig, og i den mange Steder tyndt spirede

Vaarsæd bredte Ukrudtet sig meget stærkt. Da Forholdene saaledes i det Hele vare gunstige for Ukrudtets Formering og ugunstige for dets Ødelæggelse, bør man i det kommende Aar være forberedt paa at anvende alle til Raadighed staaende Midler til dets Bekæmpelse. Desværre tager man sig vedblivende denne Sag altfor let, og kan der end i visse Egne spores nogen Fremgang med Hensyn til Jordernes Renhed, synes der ikke faa Steder snarere at være Tilbagegang. Brakbehandlingen er gjen-nemgaaende mer eller mindre mangelfuld, Roemarkerne og særlig Kartoffelmarkerne holdes ikke rene i tilbørlig Grad, Udlægsmarkerne besaas endnu talrige Steder med ukrudtsholdigt Frø, Sædekornet renses heller ikke altid mønsterværdigt, og Hakning i Kornmarkerne er endnu næsten ukjendt herhjemme. Radsaaning af Kornet vinder ganske vist stadig nogen Udbredelse, særlig paa de gode Jorder, men man undlader endnu næsten overalt at benytte Radsaaningsens væsentligste Fortrin: Hakning mellem Rækkerne. I den udenlandske Landbrugspresse fremkom der talrige Meddelelser om Ødelæggelse af Ukrudt ved Overbrusning med en Opløsning af Jernvitriol. Herhjemme blev der foretaget enkelte Smaaforsøg hermed, der tydede paa, at det nævnte Middel ganske vist for-maar at svække nogle Ukrudtsplanter betydeligt, navnlig Agerkaal, Kiddike og Agersennep, medens mange Arter bliver temmelig upaavirkede deraf, men at ogsaa flere af de dyrkede Planter ødelægges deraf, saa at man i hvert Fald maa være meget varsom med Brugen af dette Middel. Ved Anvendelse af en 10 %-holdig Opløsning synes dog Kornarterne ikke at lide væsentlig. Det er iøvrigt ikke usandsynligt, at man under visse særlige Forhold kan anvende Midlet med nogen Fordel. Der maa dog først konstrueres hensigtsmæssige Spredningsapparater, da det gjælder om at faa en meget begrænset Mængde, f. Ex. 1000—2000 Pd. af Opløsningen pr. Td. Ld. jævnt fordelt som en støvfin Regn.

Plantesygdomme og Angreb af skadelige Dyr op-traadte vel ikke særlig ondartet i afvigte Aar; men der

forekom dog adskillige ret følelige Angreb af denne Art. Kornarterne, navnlig Havre og tildels Byg og Hvede fandtes mange Steder stærkt angrebet af Rust. Paa talrige Bygmarker fandtes stærke Angreb af et Par Snyltesvampe, som Opmærksomheden først i de seneste Aar er bleven henledt paa, nemlig Bladpletsyge og Stribesyge. Roefrømarkerne led stærkt af Bladlus, og som foran nævnt var Kartoffeltoppen stærkt medtaget af Kartoffelsygen, der dog kun i ringe Grad naaede ned til Knoldene. Derimod var Bygget næsten ganske forskaanet for Angreb af Sortprik, ligesom Havren kun i temmelig ringe Grad var angrebet af Nematoder og Fritfluelarver. For offentlig Regning blev der af Forpagter Høffding og Dr. Boas anstillet Forsøg, sigtende til at fordrive Oldenborrelarver ved Anvendelse dels af store Mængder Kunstgødning, dels af forskellige Giftstoffer. Aaret var imidlertid meget ugunstigt for Forsøg af denne Art, idet der overhovedet næsten ikke fandtes Angreb af Oldenborrelarver. Kjøbenhavns Amts Landboforening lod, ligeledes med Statsunderstøttelse, anstille Forsøg for at finde Forebyggelsesmidler mod Sortprik i Bygget; men som ovenfor nævnt udeblev Sygdommen. Fra Landboforeningernes Side har der ogsaa paa anden Maade vist sig Interesse for Forholdsregler mod Plantesygdomme. Ved Landboforeningernes Delegeretmøder i Kjøbenhavn og Aarhus i Efteraaret 1897 og i Odense Efteraaret 1898 blev herhen hørende Spørgsmaal saaledes drøftede, og der synes alt i alt at være en vaagnende Interesse for denne i Virkeligheden overmaade vigtige Sag.

Der har i de seneste Aar kunnet spores en stigende Interesse for Landbrugets Planteavl og hermed beslægtede Forhold. Og ingensinde har Vidnesbyrdene i denne Retning været saa stærke som i det forløbne Aar. Dette har bl. a. afspejlet sig i Landboforeningernes og Fællesforeningernes Virksomhed. Ved alle 3 Efteraarsdelegeretmøder — i Aarhus, Kjøbenhavn og Odense — har vigtige herhen hørende Spørgsmaal været behandlede og brutt Delegeretmødernes tilvante Ensformighed i Retning af

Husdyr- og Mejerispørgsmaal; og i alle 3 Hovedlandsdele — Jylland, Sjælland, og Fyen — er der nedsat eller paatænkes nedsat særlige Udvalg til Fremme af Agerbrugs- og Planteavlsvirksomheden. At Landboforeningerne har begyndt at røre paa sig i denne Retning har ogsaa kunnet kjendes udendørs. De for 4 Aar siden paabegyndte lokale Markforsøg, særlig med Kunstgødning, har i Aar været fortsat i langt større Udstrækning end tidligere, idet saadanne væsentlig for den paagældende Jordbruger vejledende Smaaforsøg i Aar har været indlagt i henimod et Par Hundrede Marker. Særlig har de samvirkende sjællandske Landboforeninger og Langelands landøkonomiske Forening taget energisk fat paa dette nyttige Arbejde og bragt anseelige Ofre for dets Iværksættelse. Paa de samvirkende sjællandske Landboforeningers Foranstaltning er der endvidere for første Gang i Aar gjort en Begyndelse med Oprettelse af systematisk indrettede Forevisnings- eller Demonstrationsmarker, idet saadanne ved velvillig Imødekommen fra de respektive Forstanderes Side ere anlagte ved Højskolerne i Frederiksborg, Haslev og Karise samt ved Forsinge Landboskole. At dømme efter det store Antal Besøgende paa Forevisningsmarkerne og efter talrige om disse faldne Udtalelser og Bemærkninger fra Besøgende er man fuldt berettiget til at opretholde Overbevisningen om denne Foranstaltnings Hensigtsmæssighed. De her nævnte Foretagender skyldes for Sjællands Vedkommende det der nedsatte Planteavlsvudvalg, hvis Formand er Professor T. Westermann, der ved sin store Interesse for og energiske Indgriben i Planteavlsvirksomheden har bidraget væsentlig til at vække Sansen for denne Side af Landbruget, og som i de to sidste Aar er fremkommen med vækkende og impulserende Indlæg i denne Sag ved alle Lansdeles Delegeretmøder.

Det er dog kun en ringe Begyndelse der er gjort, og der kræves endnu et overordentlig stort Arbejde fra mange Sider, før Agerbruget herhjemme er bragt op paa et tidsvarende Standpunkt, og før end det kan siges at være nogenlunde jævnbyrdig med vort Husdyrbrug og Mejeri-

brug, før vort Landbrug altsaa har naaet den harmoniske Udvikling, som er en af Hovedbetingelserne for, at Fremskridt i de enkelte specielle Retninger kan sætte Frugt ude i det praktiske Liv. Og der vil kræves en meget væsentlig Forøgelse i Bevillingerne til Agerbrugets Fremme. Sammenligner man Kravene paa indeværende Aars Finanslov til Fremme af Agerbruget i snævrere Forstand med Kravene til Fremme af Husdyr- og Mejeribuget, viser det sig, at Kravene til sidstnævnte Formaal er omtrent det femdobbelte af de Summer der er opført til Agerbrug og Planteavl. Saalænge dette Misforhold varer ved, vil der ogsaa ude i Praxis bestaa et Misforhold mellem Udviklingen af Landbrugets to Hovedvirksomheder, et Misforhold der kun kan resultere i en utilfredsstillende Rentabilitet af Driften som Helhed.

Efterat afdøde Statskonsulent P. Nielsen gennem sit utrættelige Arbejde har lagt Grund til Fremskridt paa Planteavlens Omraade maa man haabe, at den Ordning, der fra Administrationens Side er truffet til Fortsættelsen af den af P. Nielsen grundlagte Virksomhed, maa bidrage væsentlig til at højne vort Agerbrugs Niveau, en Forventning, der finder sin Støtte og Berettigelse i Sættelsen af det Planteavlsudvalg, der er beskikket til at administrere Forsøgs- og Konsulentvirksomheden paa Agerbrugets Omraade, saaledes som det nærmere findes fremstillet i dette Tidsskrifts sidst udkomne Hefte.

Skrifter vedrørende Agerbrug og Planteavl,
udkomne i 1897—98.

- C. Christensen. Jordens Behandling og Besaaing. 2. Udg.
 C. Christensen. Landbrugets Kulturplanter. 3. Udg.
 C. Christensen. Gødningslæren og Sædsiftet. 5. Udg.
 A. Christensen. Husmanden og det egentlige Husmandsbrug.
 P. Feilberg. Græsbrug paa Island.

- P. Feilberg. Græsarealer og deres Behandling.
 Erh. Frederiksen. Den tekniske Udvikling af Sukkerroedyrkingen i Danmark.
 A. Hansen. Kortfattede Regler for Gødningens Behandling og Anvendelse.
 N. A. Hansen. Jordbundslære.
 J. Jessien. Dyrkning af Kløver og Græs.
 H. Nathorst. Thomas Fosfatmelets Værdi og Anvendelse.
 Chr. Sonne. Hvede- og Bygavl i Danmark.
 C. F. A. Tuxen. Undersøgelser over den vedvarende Græsvæxts Indflydelse paa Jordbundens Kvælstofindhold.
 Lov om Handel med Gødnings- og Foderstoffer.
 Høstens Udfald i 1897. Udg. af St. stat. Bureau.
 Høsten i Danmark 1897. Udg. af St. stat. Bureau.
 Høsten i Danmark. Reviderede Tabeller for hvert af Aarene 1875—96. Udg. af St. stat. Bureau.
 Arealets Benyttelse i Danmark d. 15. Juli 1895 (stat. Tabelværk 5. Række Ltr. C. Nr. 1). Udg. af St. stat. Bureau.
 Høstens Udfald i 1898. Udg. af St. stat. Bureau.
- Bidrag findes endvidere, foruden i de forskjellige Blade og i Tidsskrifter, i Aarsberetningerne fra Landhusholdningsselskabet, Fællesforeningerne, Markfrøkontoret o. fl., i Konsulentberetningerne, i de forskjellige Lommebøger for Landmænd, i Almanakken, og i Festskrift udg. af Forening af jyske Landboforeninger.
-